

With the addition of a brief introduction and a conclusion the book is primarily divided into the following individual subjects: I. Material from tradition.—II. Material from tradition (continued). — III. The texture of logos and thought.—IV. Conception. —V. Reasoning. —VI. The Contraries. —VII. The basic logical law. —VIII. Heraclitus method.

In the before mentioned chapters the author displays and discusses all the research conducted up to date and she finishes with several personal conclusions. One may say that this book exhausts the subject with regard to language, to some extent, but as far as the philosopher's thought is concerned many of the mentioned fragments are not sufficiently interpreted and their research is not examined. In a few words the language has occupied all the author's attention while to Heraclitus' thought has been given less attention. For example on page 64 the author mentions the fragments 21 and 26 but is unable to interpret these. Since she is not sure what they mean she says: „As far as fragment 21 is concerned I have given a very satisfactory interpretation in our work *Ἐρευναὶ περὶ τὸν Ἡράκλειτον* in „*Ἀθηνᾶ*“ 65, 1961 p. 44. and as far as 26 is concerned I analysed this in detail many years ago in the „*Revue des Études Grecques*“ pp. 59—60, 1946—7, pp. 1—7 and its conclusions seem to be proved sufficient due to the many references and remarks on them by E. Bréhier, J. Chevalier (*Histoire de la Pensée* p. 613—614), Cl. Ramnoux and others. But even the language of the fragment 62 has already been discussed by the 11th. International Philosophical Congress at Brussels (vid. *Die metaphysische Bedeutung des Wortes „Αἰδής“ bei Herakleitos*: Actes du XI-ème Congrès International de Philosophie Bruxelles, 20—26 Août 1953, Vol. 12 p. 54 and following).

Since we are talking about fragments, the author should have accented the fact that fragments 82 and 83 have to be reviewed (see pp. 29) not as Heraclitus, but as Plato's information on opinions about him (see. W. Capelle, *Die Vorsokratiker*, Stuttgart³ 1940 p. 153,1).

Finally with regard to the relation between Heraclitus and Parmenides, which is mentioned by the author (p. 68) she should also have mentioned others, the conclusions relative to the above by A. Lumpe expressed in his doctorate: *Die Philosophie des Xenophanes von Kolophon*, München, 1952, p. 59 etc.

In any case, independent of all other criticism which one might make, the work of the author consists of an adequate and worthwhile scientific contribution to research on Heraclitus since it contains clear thought, methodical presentation of the material and, above all, knowledge of the sources.

A. N. Zoumpos, Athens.

L. P. WILKINSON, *Golden Latin Artistry*, Cambridge, at the University Press, 1963, p. XIV + 283 8°. — Price: 47. 6d. = \$ 9.00.

Ова Вилкинсонова књига, одлично технички опремљена, као и друге његове књиге, односи се на уметничко савршенство римске књижевности у њено златно доба.

Књига има три дела (гласови, ритмови, структура) са већим бројем глава и поглавља. У првој глави I дела поводом изговора латинског језика даје се историјат тенденција, за последњих сто година, да се тај изговор изједначи. У другој глави (музика речи) аутор упоређује античке прилике и схватања са стањем код новијих песника у Енглеској и другим земљама. Ту он, поред осталог, истиче да је старима било много стало до еуфоније и до избегавања какофоније. Он даје много занимљивих опажања, на пример да су се сви антички критичари слагали у томе да је претерана употреба сибиланата доводила до какофоније. У вези с тим он наводи и речи Роберта Грејвза да се „уметност поезије састоји у тачном знању како да се поступа са гласом с“ (стр. 14).

Вилкинсон много цитира старе ауторе, на пример Цицерона. Говорећи о алитерацији, он се стручњачки упушта у то ко је први употребио тај израз и како су га стари Грци означавали. У његовом излагању лепо видимо како су у старо време често употребљаване алитерација и асонанса. Мада му је предмет

златно доба римске књижевности, аутор ипак излаже и стање пре тога, па и после тога, чак до у покласично доба. Он нам потанко и подрбно излаже употребу риме код римских писаца. Он констатује да је било доста песника који су се истицали у поезији, а који су били равнодушни или чак глуви према музици. Вилкинсон скоро свуда поред латинских додирује и грчке писце и теоретичаре.

О изражајности (трећа глава) говори се доста опширно (46—85. стр.). Аутор наводи занимљиве податке, на пример овај (стр. 50): „Плутарх има једно место где он упоређује поезију и плес. Плес је — вели он — поезија која ћути, а поезија плес који говори“. Затим даје гледишта о значају и улози ономатопеје код старих и нових писаца. Вилкинсон налази ретке и врло занимљиве примере за своје излагање, поглавито код песника златног доба.

Тема књиге — поезија римског златног доба — писцу је повод око кога он приказује опширно књижевна збивања кроз целу римску, па чак и грчку књижевност, шта више и нову, нарочито енглеску књижевност. Наводећи примере за изврсну изражајност, он поред Енија (*G. III, 554; A. II, 313*):

balatu pecorum et crebris mugitibus amnes —
exoritur clamorque virum clangorque tubarum,

наводи Хорација (Ер. XVI, 47—48):

mella cava manant ex ilice; montibus altis
levis crepante lymphæ desilit pede,

затим се враћа на Теокрита (XXII, 39):

λάλλαι κρυστάλλω ἤδ' ἀργύρω ἰνδάλλοντο,

па онда зауставља на Тенисоновим стиховима:

Myriads of rivulets hurrying through the lawn,
The moan of doves in immemorial elms,
And murmuring of innumerable bees.

Он наводи чувене ономатопејске стихове код Хомера (*Ил. XXIII, 116*):

πολλὰ δ' ἄνακτα κάταντα παράντα τε δόχμιά τ' ἤλθον —

Енија (*Ann. 275. V³*) и Вергилија (*V Aen. VIII, 596*):

quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

Други део књиге односи се на ритам у поезији као и прози. Аутор се ту упушта у питање нагласка, цезуре, појединих стихова. Полазећи од општих проблема теорије књижевности, Вилкинсон се задржава на лирским стиховима Катугла и Хорација, затим на дактилским стиховима итд. Он продире до великих ганчина, до којих може допрети само стручњак који је умео да одабере уску област на коју ће усредсредити сву своју пажњу. Он при томе наводи разне бравуре у форми код римских песника-класика. Свуда, у свој области античке књижевности, Вилкинсон се креће суверено, као зналац и стручњак.

Трећи део књиге има три главе: периодична проза, архитектоника стиха и обрасци речи. Вилкинсон ту даје обиље података о реторици почев од њених оснивача Горгије, Трасимаха и Исократе, осврћући се на реторска дела Аристотела, Лонгина, Цицерона и Квинтилијана. У другој глави он разгледа хексаметар Енија, Вергилија и других песника, затим друге стиховне форме. Поред три одељка књига има и два додатка, од којих се један тиче дактилског стиха, а други ритма латинске прозе.

Вилкинсонова књига, дакле, не представља неко дубље проучавање. Она је плод пише велике ерудиције, која пружа не само стручњаку него и лаику могућност да се на погодан и приступачан начин упозна с мајсторством књижевних дела старих Римљана, нарочито у погледу њихове форме.

Б. Сивановић, Скопље.